



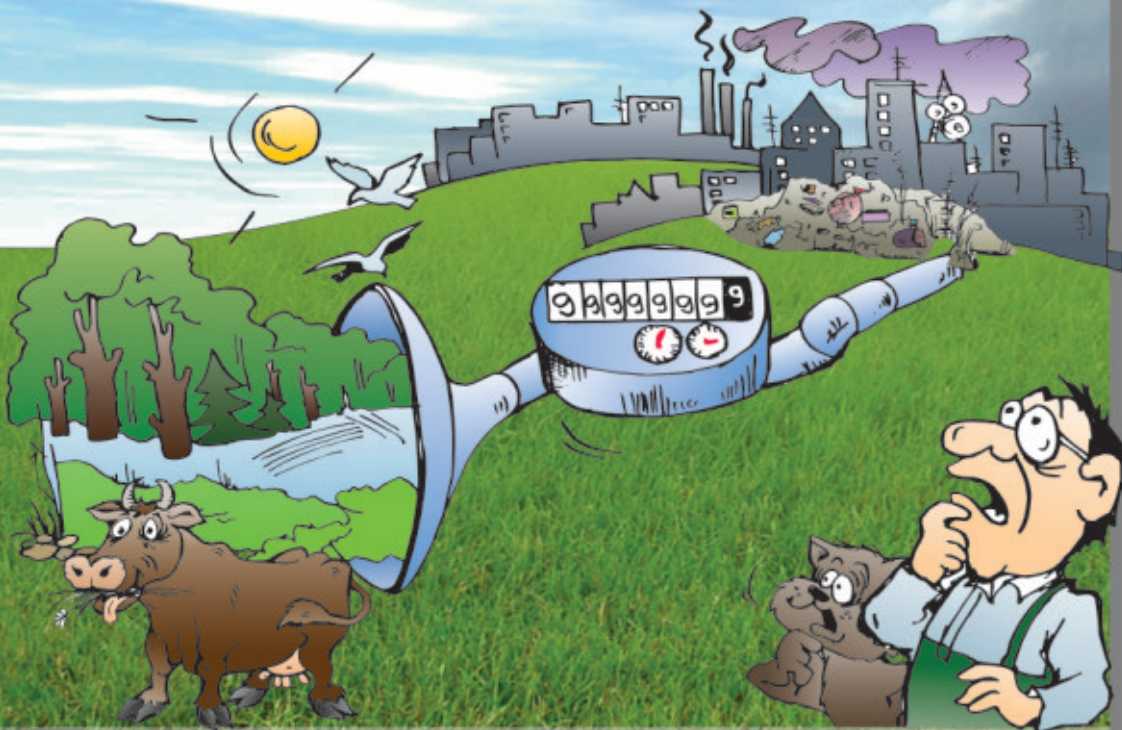
Uzzini, izvēlies, piedalies!

Mēs dzīvojam un izmantojam dabu

Mēs piedzīmstam un dzīvojam dabā, to izmantojot katru dienu visa mūža garumā. Bez dabas dotajiem resursiem – gaisa, ūdens, uzturvielām nebūtu iedomājama mūsu dzīve uz šīs planētas.

Mēs ņemam, izmantojam un atstājam. Mēs esam atkarīgi no dabas un daba atkarīga no mūsu rīcības. Mēs varam izvēlēties dzīvot un rīkoties tā, lai to saudzētu.

Autori	Velga Vilciņa Sandra Urtāne
Māksliniece	Anita Savicka
Datorsalikums	Artūrs Savickis
Izdevējsabiedrība	SIA „Dives reklāma”
Darba autorības pieder	SIA „Zaļā josta”

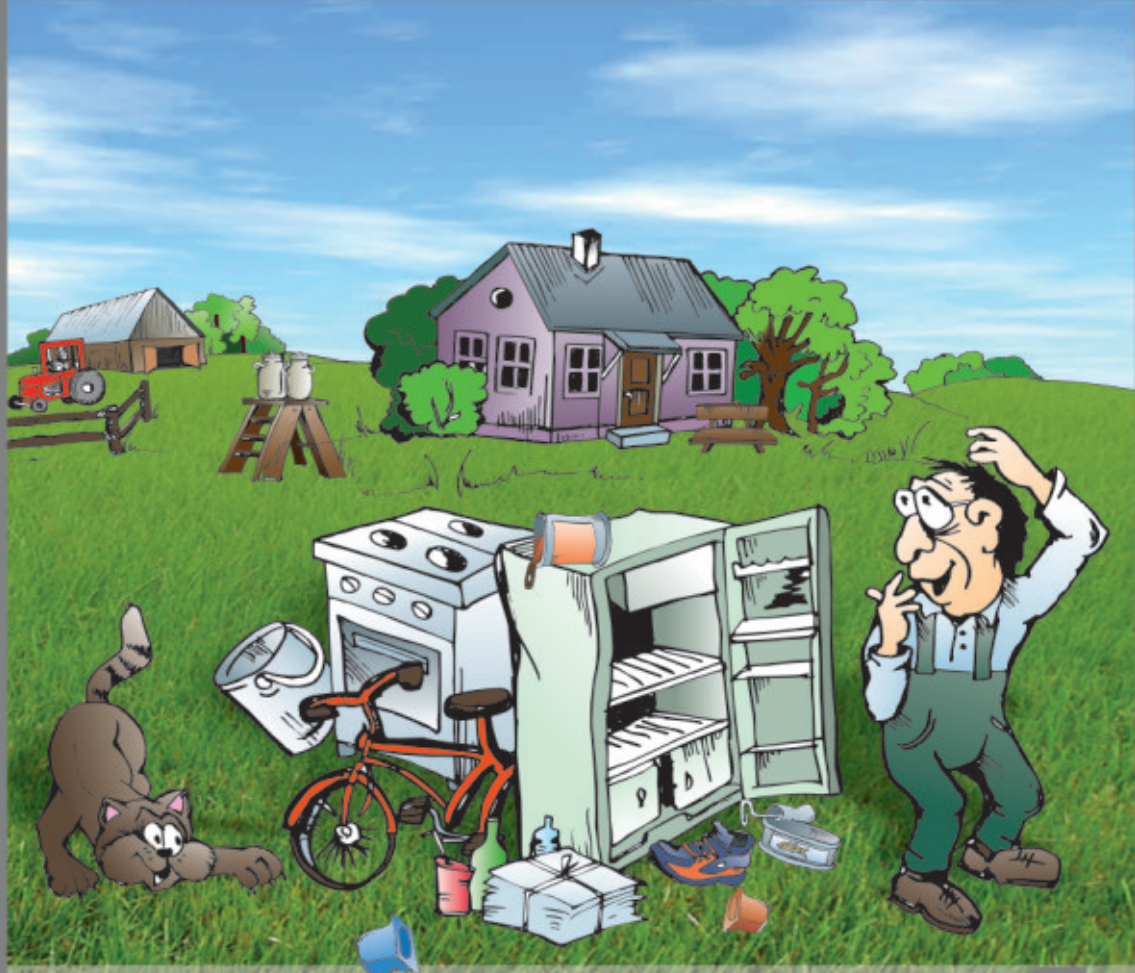


Kas ir atkritumi?

Atkritumi ir jebkurš priekšmets vai viela, no kuras tās īpašnieks atbrīvojas, ir nolēmis vai spiests atbrīvoties.

Mēs ikviens esam atkritumu radītājs, jo katru dienu kaut ko lietojam un patērējam, un vienmēr kaut kas paliek pāri.

Atkritumi ir vieni no lielākajiem un bīstamākajiem vides piesārņojuma iemesliem. Tie negatīvi ietekmē gan mūsu dzīves kvalitāti, gan ekosistēmu, ja netiek apsaimniekoti atbilstoši vides aizsardzības prasībām.





Atkritumu kaitējums mums un videi: ja izmetam dabā...

Sadzīves atkritumiem sadaloties (sapūstot, sairstot), rodas gāzes - oglekļa dioksīds, metāns un nelielos daudzumos citas gāzes, kas ir kaitīgas cilvēku un dzīvnieku veselībai.

Lielākā daļa no šīm gāzēm ir cēlonis klimata pārmaiņām. Ja atkritumu sastāvā ir priekšmeti, kas satur smagos metālus, tad ar tiem var tikt piesārņota augsne un ūdenstilpes.

Caur ūdeni vai uzturvielām, nonākot dzīvajos organismos, šīs piesārņojošās vielas var izraisīt patoloģiskas izmaiņas un veicināt dažādas saslimšanas.

Kaitējums mums un videi: ja atkritumus dedzina...

Sadedzinot atkritumus nepiemērotos apstākļos (ugunskurā, mājas kurtuvē), rodas cilvēka veselībai kaitīgi izmeši - putekļi, smagie metāli, dioksīni, „skābo lietu” veidojošas gāzes, kā arī klimata izmaiņas veicinošas gāzes (galvenokārt oglekļa dioksīds).

Daļa vielu dažādu procesu rezultātā kopā ar nokrišņiem vai putekļiem nonāk atpakaļ uz zemes, piesārņojot ūdeņus, augsni. Tādā veidā pasliktinās vides stāvoklis un mūsu veselība.





Atkritumu dedzināšana izraisa skābos lietus

Degšanas procesos, sēram un slāpeklim savienojoties ar skābekli, veidojas skābie oksīdi. Tie, palielinātos daudzumos atrodoties gaisā, kopā ar esošajiem ūdens tvaikiem veido slāpekļskābi, sērskābi un sērskābi.

Ar nokrišņiem nonākot augsnē, „skābie lieti” izraisa negatīvas pārmaiņas augos un citos dzīvos organismos. Tie „nodedzina” koku lapas, skuju un pumpurus.

Šādi nokrišņi dabiskajās ūdenskrātuvēs paaugstina skābumu, līdz ar to izzūd tur esošie augi un dzīvnieki. Tiek bojātas arī ēkas un pieminekļi.

Var palielināties elpošanas ceļu saslimstības.

Aizņem lielas zemes platības

Atkritumu apglabāšana izgāztuvēs vai poligonos aizņem lielas zemes platības. Sadzīves atkritumu apjoms Eiropā pieaug vidēji par 5% gadā.

Ja nerūpēsimies par radīto atkritumu apjoma samazināšanu, mums būs jāmeklē papildus vietas atkritumu noglabāšanai. Jaunu poligonu izbūve prasa lielus finanšu resursus, lai atkritumu radītais piesārņojums nenokļūst virszemes ūdeņos un gruntsūdeņos, kā arī novērstu gaisa piesārņojumu.

Vērtīgāk un racionālāk zemes teritoriju izmantot lauksaimniecībai, mežsaimniecībai, būvniecībai vai vienkārši atpūtai.





Pārstrādei izmantojamie atkritumi: papīrs

Kopējo sadzīves atkritumu plūsmā papīrs un kartons ieņem vienu no galvenajām vietām, apmēram 27%.

Papīra izejmateriāls ir celuloze, ko galvenokārt iegūst no koksnes. Lai saražotu 1 tonnu celulozes masas, nepieciešamas apmēram 3,5 tonnas koksnes vai 12-14 koki. No tiem var izgatavot apmēram 1 tonnu biroja papīra.

Vienu tonnu biroja papīra iegūsim arī tad, ja savāksim un pārstrādāsim apmēram 1,3 tonnas makulatūras.

Pārstrādājot papīru, samazinām klimata izmaiņu veicinošo gāzu emisiju gaisā, ūdens piesārņošanu ar hlora savienojumiem no balināšanas iekārtām, kā arī ūdens patēriņu. Ietaupām arī enerģiju apmēram par 40%.

Mežs – Zemes klimata regulators

Meži darbojas kā klimata regulators un ir Zemes zaļās plaušas.

Tie uzņem ogļskābo gāzi, kuru izelpojam un atdod atpakaļ skābekli, lai mēs varētu dzīvot.

Mežs uzsūc un aizkavē pārlietu lielu mitrumu, bet sausumā dod veldzi. Tas pasargā mūs no putekļiem. Mežs ir faunas un floras bioloģiskās daudzveidības nodrošinātājs, mājvieta savvaļas sugām.

Šķirojot un nododot pārstrādei makulatūru, mēs varam ierobežot mežu izciršanu.





Pārstrādei izmantojamie atkritumi: plastmasa

Plastmasu iegūst no neatjaunojamiem dabas resursiem – naftas pārstrādes produktiem. Zinātnieki prognozē, ka naftas produkti var izsīkt jau tuvāko 50 gadu laikā.

Plastmasu plaši izmanto visās dzīves jomās – plaša patēriņu preču ražošanā, rūpniecībā u.c. tautsaimniecības nozarēs.

Plastmasa dabā ilgstoši nesadalās un nepārveidojas. Tāpēc svarīgi neatstāt plastmasas atkritumus (maisiņus, pudeles, trauciņus u.c. izstrādājumus) vidē, jo tie tur paliks vēl gadiem ilgi.

Noteiktus plastmasas atkritumu veidus varam savākt un nodot pārstrādei.

Pārstrādei izmantojamie atkritumi: stikls

Stikla izstrādājumi videi būtisku kaitējumu nenodara, taču tas ir plīstošs materiāls. Tā asās šķautnes, atrodoties vidē, var savainot gan cilvēkus, gan dzīvniekus.

Stikla ražošanā izmanto dabā esošās izejvielas - kvarca smiltis, sodu un krītu (kaļķakmeni). Smilšu kausēšana patērē ļoti daudz enerģijas.

Jauna stikla ražošanas procesā var pievienot līdz 50% otrreizējo stiklu, tādējādi varam ietaupīt arī enerģiju.





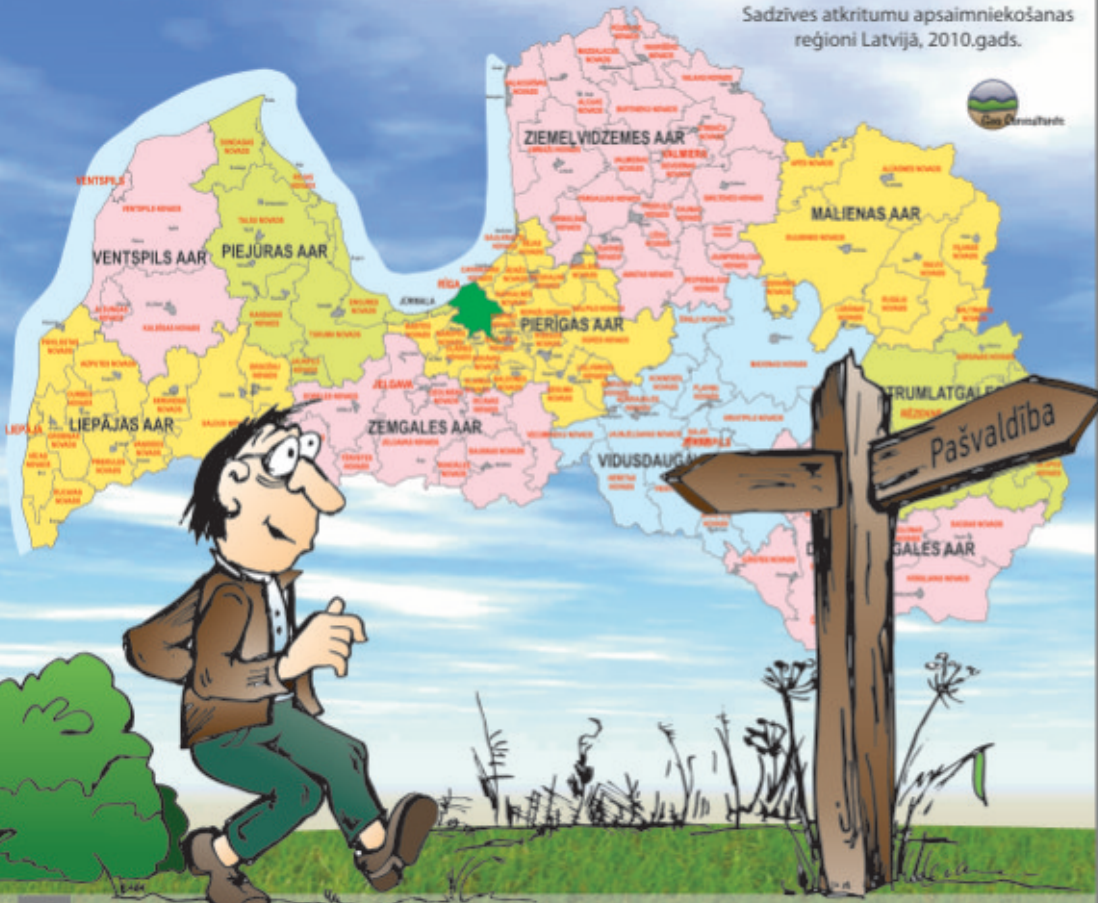
Pārstrādei izmantojamie atkritumi: metāls

Metāla izejvielas dabā atrodamas rūdās. Metālu pirmreizējai iegūšanai no rūdām kalnrūpniecībā patērē daudz dažādu resursu. Tāpēc izdevīgāk metāla atkritumus (metāllūžņus) savākt un nodot pārstrādei. Metāls dabā sadalās lēnām korozijas rezultātā, līdz ar to ilgstoši tiek piesārņota arī vide.

Metāla iepakojumam pārtikas rūpniecībā visbiežāk izmanto balto jeb alvoto skārdu, alumīniju un melno skārdu. Nepārtikas preču iepakojšanai - hromēto skārdu.

Viens no lielākiem metālu pārstrādes uzņēmumiem Latvijā ir „Liepājas metalurģs”.

Sadzīves atkritumu apsaimniekošanas reģioni Latvijā, 2010.gads.



Atkritumu apsaimniekošanas sistēma Latvijā

Atkritumu apsaimniekošanas politiku Latvijā nosaka Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns un reģionālie atkritumu apsaimniekošanas plāni.

Saskaņā ar valsts plānu Latvija tiek iedalīta 10 atkritumu apsaimniekošanas reģionos un atsevišķi Rīgas pilsētā. Latvijas teritorijā paredzēts izveidot 10-12 jaunus reģionālus sadzīves atkritumu poligonus. Atkritumu apsaimniekošanu regulē Atkritumu apsaimniekošanas likums un Ministru kabineta noteikumi.

Likumā noteikts:

- atkritumu apsaimniekošana jāveic tā, lai netiktu apdraudēta cilvēku dzīvība un veselība, kā arī personu manta;
- atkritumu apsaimniekošana nedrīkst negatīvi ietekmēt vidi un radīt apdraudējumu ūdeņiem, gaisam, augsnei, kā arī florai un faunai;
- atkritumu apsaimniekošanas process nedrīkst traucēt ar trokšņiem un smakām, kā arī nelabvēlīgi ietekmēt ainavas un īpaši aizsargājamās teritorijas;
- atkritumu apsaimniekošanas rezultātā nedrīkst palikt piesārņota vai piegrūzota vide.

Reģionālie plāni - dalītās vākšanas sistēma reģionos

Reģionālie plāni paredz atkritumu dalītās vākšanas sistēmas izveidi reģionos.

Tas nozīmē, ka pilsētās uz katrēm 300 - 500 iedzīvotājiem jāizveido vismaz viens atkritumu dalītās vākšanas punkts.

Arī visos lauku ciematos, kuros ir vairāk nekā 200 iedzīvotāju, jābūt vismaz vienam atkritumu dalītās vākšanas punktam.

Šķiroto atkritumu savākšanas vietā jānodrošina dalīto vākšanu ne mazāk kā diviem atkritumu veidiem.

Savukārt šķiroto atkritumu savākšanas laukumi jāizveido reģionu lielākās pilsētās un apdzīvotās vietās, kur iedzīvotāju skaits pārsniedz 1000.





Dalīto atkritumu šķirošanas punkti

Sadzīves atkritumi, galvenokārt, rodas māsaimniecībā. Tie ir virtuves atkritumi, izlietotais iepakojums (papīrs, kartons, plastmasa, stikls, metāls), arī sadzīves bīstamie atkritumi.

Sadzīves atkritumu apjomu var samazināt, atšķirot no tā materiālus, kuri noderīgi otrreizējai pārstrādei. Tie jāievieto speciālajos konteineros šķīrotajiem atkritumiem (papīram, stiklam, plastmasai, bioloģiski sadalāmajiem atkritumiem).

Speciālie atkritumu šķirošanas konteineri nepieciešami, lai otrreizējais materiāls būtu augstvērtīgāks un nodrošinātu kvalitatīvu pārstrādi.

Atkritumu dalītās vākšanas vietā jānodrošina ne mazāk kā divu veidu atkritumu dalītu savākšanu.

Konteiners papīram

Paredzēts: papīram, kartonam u.c. papīra izstrādājumiem (maku-latūrai).

Nedrīkst mest slapjus un netīrus papīra izstrādājumus.

Tikai sašķirots, tīrs, viena veida papīrs ir labs otrreizējais izejmateriāls. Tāpēc savāktais papīrs speciāli iekārtotos šķirošanas centros tiek pāršķirots atbilstoši pārstrādes uzņēmumu prasībām, sapresēts ķīpās un nogādāts uz pārstrādes uzņēmumiem.

Latvijā makulatūru pārstrādā SIA „Papīrfabrika Līgatne”.

No otrreizējā materiāla tā ražo jaunu produkciju – ietinamo papīru, rakstāmpapīru, tapešu pamatni, papīra čaulas u.c. papīra veidus un to izstrādājumus.

SIA „V.L.T.” Valmierā no savāktās makulatūras pēc pārstrādes ražo olu kastītes un paliktņus.





Konteiners stiklam

Paredzēts: stikla iepakojumam – pudelēm, burkā un citiem stikla izstrādājumiem.

Pirms izmešanas stikla iepakojums jāizskalo. Pretējā gadījumā pildījuma paliekas var bojāties un no konteineriem sāks izplatīties nepatīkama smaka.

Nedrīkst mest spoguļu stiklu, automašīnu stiklu un logu stiklu ar speciālu pārklājumu.

Latvijā stiklu pārstrādā nelielos apjomos, lielāko daļu savāktos stikla atkritumus eksportē uz citām valstīm.

Konteiners plastmasai

Plastmasas šķīrotajiem atkritumiem paredzētais konteiners parasti ir dzeltenā krāsā.

Paredzēts: lietotajam plastmasas iepakojumam - PET pudelēm, plastmasas maisiņiem, plēvēm u.c. plastmasas izstrādājumiem.

Nedrīkst mest rotaļlietas, eļļas pudeles un ar pildījuma atliekām esošu iepakojumu. Plastmasas pudeles pirms izmešanas jāsaplacinā.

Dzēriena pudeles no PET ir vērtīgs otrreizēji izmantojamais materiāls. No pārstrādātās plastmasas var ražot jaunu iepakojuma materiālu, atkritumu maisus, plēves, drenāžu caurules, logu rāmjus, kastes u.c. saimniecībā izmantojamās preces, iegūst arī sintētisko diegu, ko pievieno audumu ražošanā.

Plastmasu Latvijā pārstrādā SIA „PET Baltija”, SIA „Formika”, SIA „Nordic Plast”, SIA „Ādažu polietilēna industrija” u.c.





Konteiners kompostējamiem atkritumiem

Šie konteineri parasti ir brūnā krāsā un tiem ir speciālas atveres gaisa cirkulācijai. Tie paredzēti bioloģiskiem atkritumiem – tādiem, kas, satrūdot, veido kompostu – pārtikas atkritumiem (dārzeņiem, augļu mizām, kafijas un tējas biežumiem u.c.), zaļajiem atkritumiem u.tml.

Pārtikas atkritumus pirms izmešanas speciālajā konteinerā jāievieto papīra vai kompostējama biopolimēra maisīnā. Tos var arī ietīt papīrā vai ievietot kartona kastītē.

Nedrīkst konteinerā likt svaigas gaļas un zivs atlikumus, suņu, kaķu un citu dzīvnieku fekālijas, bērnu autiņbiksītes, higiēniskās paketes. Savāktos bioloģiskos atkritumus apsaimniekotājs nogādā uz īpaši iekārtotiem komposta gatavošanas laukumiem vai tehnoloģiskām iekārtām.

Komposts ir dabīgs un labs, trūdvielām bagātināts noplicinātas augsnes uzlabotājs.

Der zināt – savādāka šķirošana

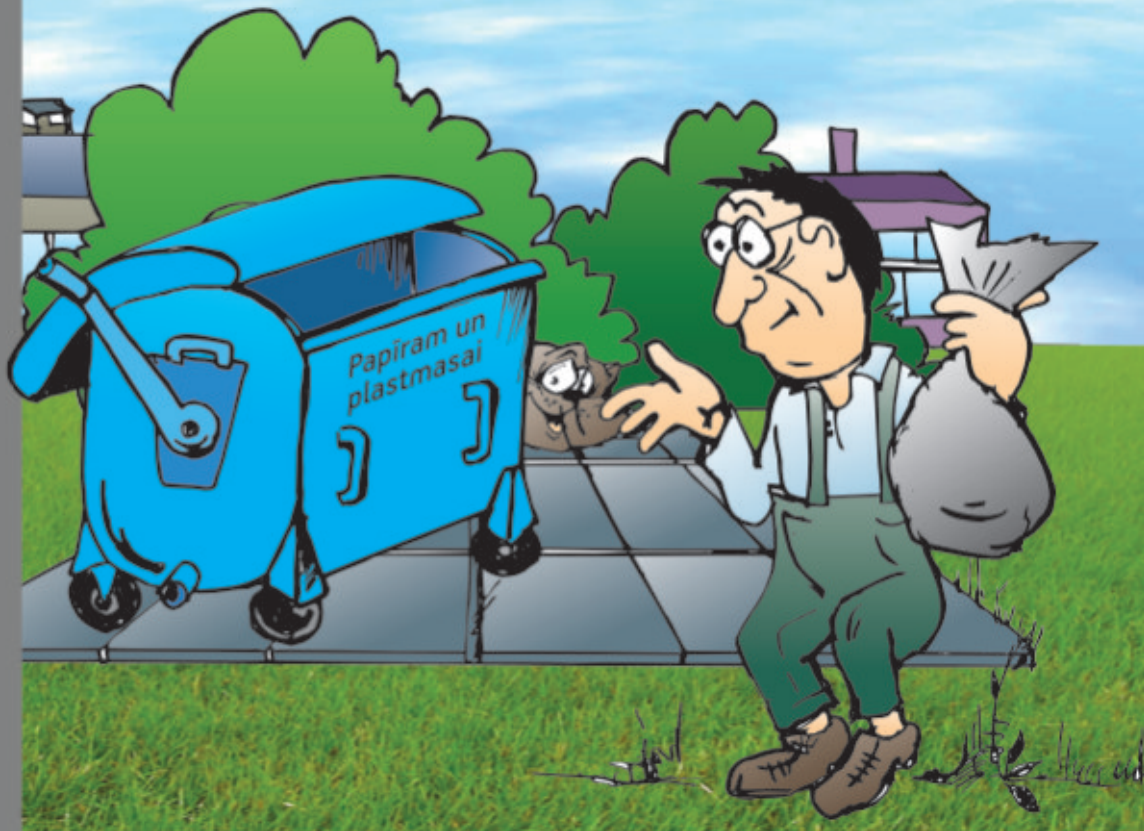
Ja šķirošanas punktā pieejams tikai viens konteiners divu atkritumu veidu dalītai vākšanai, jāvadās no informācijas uz konteīnera par tur ievietojamiem šķīrotajiem atkritumiem.

Ja dalītas atkritumu vākšanas punktā ir izvietoti citu krāsu speciālie konteineri, jāvadās pēc informatīvajiem uzrakstiem uz tiem.

Sabiedriskās vietās var būt izvietots viens konteiners ar vairākiem nodalījumiem dažādiem sašķīrotiem atkritumu veidiem.

Katrs atkritumu apsaimniekotājs var izvirzīt savas prasības šķīrojamam atkritumu veidam, kvalitātei, kā arī šķirošanas kārtībai.

Informāciju par to var saņemt pie sava atkritumu apsaimniekošanas uzņēmuma vai pašvaldībā.



Atkritumu šķirošanas laukumi

Laukumos šķiroti atkritumi savākšanai no iedzīvotājiem jānodrošina nepieciešamā infrastruktūra šķirotu sadzīves atkritumu pieņemšanai. Tas nozīmē, ka tā ir noteikta iezogota un aprīkota teritorija, kur izvietoti konteineri dažāda veida šķirotiem sadzīves atkritumiem, arī lieltgabariņu atkritumu pieņemšanai, tai skaitā elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu, celtniecības un bīstamo atkritumu savākšanai. Tur vajadzētu būt ierīkoti arī bioloģiski noārdāmo atkritumu kompostēšanas vietai. Šķirošanas laukumi katrā reģionā vai apdzīvotā vietā var būt dažādi gan pēc nododamiem atkritumu veidiem, gan tehniskā aprīkojuma u.c. rādītājiem.



Sadzīves bīstamo atkritumu pārstrāde

Sadzīves bīstamajiem atkritumiem paredzēti īpaši specializēti konteineri.

Izlietotām baterijām ir paredzēti neliela izmēra konteineri, kuri var atrasties lielveikalos, degvielas uzpildes stacijās, skolās vai citur, kur noslēgti līgumi par bateriju savākšanu.

Par sadzīves bīstamo atkritumu nodošanu, ja nav izvietoti speciālie konteineri, var vienoties arī ar savu atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumu vai specializētu bīstamo atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumu.

Latvijā lielākais bīstamo atkritumus apsaimniekotājs ir A/S „BAO”.

Dienasgaismas spuldzes tiek pārstrādātas arī Latvijā SIA „Liepājas Lampu demerkurizācijas centrs”.

Pārstrādājot elektriskās un elektroniskās iekārtas, akumulatorus un baterijas vai citus sadzīves priekšmetus, var iegūt dažādus metālus, plastmasu un citas izejvielas, kuras atkārtoti var izmantot jaunu preču ražošanai.





Kas atbildīgs par atkritumu apsaimniekošanu Jūsu reģionā?

Organizēt iedzīvotājiem sadzīves atkritumu apsaimniekošanu un veikt atkritumu savākšanas un izvešanas kontroli ir viena no pašvaldību funkcijām. Tas norādīts likumā „Par pašvaldībām”.

Savukārt Atkritumu apsaimniekošanas likumā noteikts, ka vietējās pašvaldības:

- organizē sadzīves atkritumu, to skaitā sadzīvē radušos bīstamo atkritumu, apsaimniekošanu atbilstoši atkritumu apsaimniekošanas valsts un reģionālajiem plāniem savā administratīvajā teritorijā;

- izdod saistošus noteikumus, kas reglamentē sadzīves atkritumu apsaimniekošanu savā administratīvajā teritorijā, savas administratīvās teritorijas dalījumu sadzīves atkritumu apsaimniekošanas zonās, prasības atkritumu savākšanai, pārvadāšanai, pārkraušanai un uzglabāšanai, kā arī kārtību, kādā veicami maksājumi par šo atkritumu apsaimniekošanu;

- organizē atkritumu dalītu vākšanu savā administratīvajā teritorijā, tai skaitā lielgabarīta atkritumiem, kompostējamiem atkritumiem u.c.

Atkritumu radītāja pienākumi


Atkritumu radītājs ir ikviens fiziska, kā arī juridiska persona, kuras darbība rada atkritumus.

Atkritumu apsaimniekošanas likums nosaka pienākumus arī atkritumu radītājam:

jāpiedalās pašvaldības organizētajā sadzīves atkritumu apsaimniekošanā, ievērojot pašvaldības izdotos saistošos noteikumus un noslēdzot līgumu par sadzīves atkritumu savākšanu, pārvadāšanu, pārkraušanu un uzglabāšanu;

jāsedz sadzīves atkritumu, to skaitā sadzīvē radušos bīstamo atkritumu, apsaimniekošanas izmaksas, ietverot dalītas vākšanas un šķirošanas izmaksas.





Dārzkopības kooperatīvs «Atpūta»

Atkritumu radītāja pienākumi vasaras mītnēs

Vasarnīcas vai vasaras mītnes, arī dārzkopības biedrības teritorijā esošas vasarnīcas vai vasaras mītnes īpašnieks, valdītājs vai lietotājs, vai viņa pilnvarota persona, ievērojot pašvaldības izdotos saistošos noteikumus, noslēdz līgumu par

sadzīves atkritumu savākšanu, pārvadāšanu, pārkraušanu un uzglabāšanu ar komersantu, kuram ir noslēgts līgums ar pašvaldību.

Mītnes īpašniekam jāsedz sadzīves atkritumu apsaimniekošanas izmaksas.

Zemes īpašnieka pienākumi

Likums nosaka pienākumus arī zemes īpašniekam, kura īpašuma teritorijā radīti sadzīves atkritumi.

Viņam jānodrošina vieta atkritumu konteineram un atkritumu apsaimniekošanas komersanta transportlīdzekļa piekļuve sadzīves atkritumu savākšanas punktam vai vietai.





Nešķirotu atkritumu apsaimniekošana

Ja sadzīves atkritumus nav iespējams šķirot, tad tos jāievieto parastajā atkritumu savākšanas konteinerā.

Nedrīkst izmest vai aprakt atkritumus apkārtējā vidē (dārzā, mežā u.tml.).

Dārzā var iekārtot vietu tikai kompostējamiem - trūdošajiem atkritumiem.

Nešķirotos atkritumus atbildīgie uzņēmumi saskaņā ar līgumu un noteikumiem nogādā uz vides aizsardzības prasībām atbilstoši iekārtotām atkritumu noglabāšanas vietām.

Jābūt tavai labai gribai

Ir labi, ja ne tikai likums liek mums rūpēties par atkritumiem no savām mājstāimniecībām, bet, ka arī mēs paši to vēlamies.

Ir labi, ja nolemjam šķirot atkritumus un pānteresējamies, kur atrodas tuvākais dalīto atkritumu šķirošanas punkts vai laukums.

Ir slavējami, ja izbrīvējam sev laiku un nogādājam uz turieni jau atsevišķi sašķirotos plastmasas, papīra un stikla atkritumus vai videi bīstamos atkritumus, kuri nu jau ar mūsu labo gribu kļuvuši par otrreizējo izejvielu.

Par Jūsu darbu būs pateicīgi meži, upes un pļavas, visa dzīvā radība ap mums un, galvenais, mūsu bērni un mazbērni, kuri varēs dzīvot sakoptā un nepiesārņotā vidē.



Izvēlies videi draudzīgu iepakojumu no atjaunojamiem dabas resursiem!



Compostable



Uzzini vairāk

Paldies, ka izlasījāt šo informāciju!
Paldies par Jūsu vēlēšanos
atbalstīt videi draudzīgu dzīves-
veidu un rīcību!

Vairāk informācijas un jaunumi
par vides aizsardzību un
atkritumu apsaimniekošanu:

www.vidm.gov.lv
www.atkritumi.lv
www.zalajosta.lv
www.baterijas.lv
www.bao.lv



TĪRAI LATVIJAI!

„Zaļā josta” ir Latvijas uzņēmums, kura mērķis ir rūpēties par apkārtējās vides sakoptību. Savas pamatdarbības ietvaros gādājam par izlietotā iepakojuma un videi kaitīgo preču savākšanu un pārstrādi.

Uzņēmuma mērķis ir arī izglītot sabiedrību, lai ikviens no mums rīkotos videi draudzīgi un apdomīgi izmantotu dabas resursus. Mums ir svarīgi, ka sabiedrībai rūp tas, lai tiktu savākti un nodoti pārstrādei pašu radītie atkritumi.

„Zaļā josta” aicina ikvienu taupīt dabas resursus un nepiesārņot vidi, pašiem atbalstot zaļu dzīvesveidu, mudinot arī blakusesošos dzīvot sadraudzībā ar sevi un dabu.

Paldies par atsaucību, sapratni un sadarbību – „Zaļā josta”.

Tavs reģions	
Pašvaldība	
Atkritumu apsaimniekotājs	





TĪRAI LATVIJAI!



<http://www.zalajosta.lv>



Izgatavots uz otrreiz pārstrādāta papīra.